

**MILJØMINISTERENS HANDLINGSPLAN FOR NEDSÆTTELSE AF FORBRUGET AF
BEKÆMPELSMIDLER**

Miljøministeriet
J.nr. D 86-27000-4

December 1986

Indholdsfortegnelse.

	<u>Side</u>
I Indledning	1
II Rådgivning og oplysning	4
III Forskning	4
IV Forslag til lovmæssige indgreb	6
a. Styring af forbruget over mod mindre farlige midler	6
b. Yderligere forslag til mulige lovinitiativer	7
1. Differentiering og udbygning af den eksisterende gebyrordning	
2. Forbud mod plansprøjtning	
3. Godkendelse af konkrete sprøjtninger	
4. Obligatorisk uddannelse/sprøjtebevis	
5. Mulighed for konkrete forbud mod eller påbud om ændret sprøjtning	
6. Fastsættelse af maximale grænser for miljøbelastningen af bekæmpelsesmidler	
7. Sprøjtejournaler	
8. Typegodkendelser for sprøjtemateriel	
c. Reduktion af det samlede areal, der besprøjtes	10
V Ressourcer	11
VI Afsluttende bemærkninger	12

Miljøministerens handlingsplan for nedsættelse af forbruget af bekæmpelsesmidler.

I. Indledning.

Baggrund.

Jeg har med bekymring noteret mig, at der gennem en længere periode har vist sig et stigende forbrug af bekæmpelsesmidler med den deraf følgende belastning af miljøet, selvom der i perioden 84-85 har været et mindre fald.

På denne baggrund har jeg udarbejdet følgende handlingsplan, hvor der er redegjort for, hvilke initiativer, der vil være påkrævede for hurtigt og effektivt at nedbringe forbruget af bekæmpelsesmidler, jfr. den af folketinget den 11. marts 1986 vedtagne dagsorden.

Da det er overordentlig vanskeligt at fastlægge et miljømæssigt forsvarligt niveau for bekæmpelsesmiddelforbruget, er det - for at mindske belastningen af miljøet - nødvendigt at reducere anvendelsen af bekæmpelsesmidler mest muligt. Den eksisterende jordbrugsproduktion kan dog ikke ske ganske uden brug af bekæmpelsesmidler, der som bekendt især anvendes til beskyttelse mod ukrudt, sygdom og skadedyr samt til vækstregulering.

Planen indeholder forslag til udbygning af rådgivnings-, vejlednings-, og oplysningsvirksomheden samt forslag til intensiveret forskning i begrænsning af forbruget af bekæmpelsesmidler. Herudover indeholder planen forslag til en række konkrete lovinitiativer, hvoraf nogle allerede i dag vil kunne iværksættes, medens

andre først vil kunne gennemføres i takt med en forøget viden på bekæmpelsesmiddelområdet.

Jeg er bekendt med, at landbrugs- og gartneriorganisationerne i samarbejde med Dansk Agrokemisk Forening og Grovvarebranchen har indgået en aftale vedrørende bekæmpelsesmidler med henblik på at nedbringe forbruget herunder, at der er indgået aftale om etablering af en planteværnsfond på 17 mio.kroner ved hjælp af en frivillig afgift på bekæmpelsesmidler. Hovedelementerne i denne aftale udgøres af rådgivning efter behovskriteriet, bedre og mere intensiv rådgivning samt forbedret sprøjteteknik. Statens Planteavlsforsøg under Landbrugsministeriet har ligeledes udarbejdet en plan for forskning og information, som kan føre til nedsættelse af bekæmpelsesmiddelforbruget i jordbruget. En del af forslagene i disse planer indgik allerede i den redegørelse om bekæmpelsesmidler, som jeg gav Folketingets miljø- og planlægningsudvalg i januar 1986. Planerne indgår i øvrigt i grundlaget for udarbejdelsen af denne handlingsplan.

Målsætning.

Formålet med denne handlingsplan er at nedbringe bekæmpelsesmiddelforbruget for derigennem

- at beskytte mennesker mod sundhedsmæssige risici og skadevirkninger som følge af brugen af bekæmpelsesmidler. Dette gælder såvel for brugerne af midlerne som for befolkningen i almindelighed, der især må sikres mod indtagelse via levnedsmidler og drikkevand,
- at beskytte miljøet - dvs. såvel harmløse organismer som nytteorganismer blandt flora og fauna på landjorden og i akvatiske miljøer.

Målet er, at det samlede forbrug af bekæmpelsesmidler skal nedbringes med mindst 25% inden den 1. januar 1990. En yderligere reduktion på 25 % ønskes opnået inden den 1. januar 1997.

Reduktionen beregnes i forhold til gennemsnitsforbruget i perioden 1981-1985 efter nedennævnte retningslinjer.

Til brug for den samlede vurdering af handlingsplanens effekt er det nødvendigt med en årlig opgørelse over forbruget omfattende følgende parametre:

- mængden af solgte aktivstoffer og produkter.
- sprøjtningsintensiteten opgjort som behandlingshyppighed.

Forbruget af midler med særligt betænkelige sundheds- og miljømæssige egenskaber skal for så vidt angår mængden og behandlingshyppigheden opgøres særskilt, efterhånden som tilstrækkelig viden om midlernes egenskaber foreligger.

Den ønskede forbrugsreduktion skal som udgangspunkt give sig udslag ved alle ovennævnte opgørelsesmetoder. Ved vurderingen af forbruget skal der dog tages hensyn dels til de naturlige svingninger, der sker fra år til år, som følge af f.eks. forekomst af skadegørere og ændringer i sædskiftet, herunder efterafgrøder og dels til, at der i forbruget efterhånden indgår mindre skadelige midler. Jeg finder det endelig hensigtsmæssigt, at forbrugsudviklingen bliver fulgt for de enkelte hovedafgrøder. Opgørelser bør derfor støttes ved indhentning af egentlige statistiske oplysninger om arealanvendelsen og behandlingen.

II. Rådgivning, vejledning og oplysning.

Rådgivning er en vigtig faktor for den enkelte landmands beslutning om, hvilke afgrøder og sorter, der skal vælges, og om omfanget og arten af indsatsen mod forskellige skadevoldere. Jeg lægger stor vægt på, at rådgivningen baseres på behovskriteriet, og at rådgivningen baseres på såvel en økonomisk som en miljømæssig afvejning. Det er nødvendigt at gennemføre en sådan opprioritering af rådgivningsindsatsen på bekæmpelsesmiddelområdet. Landbrugs- og gartneriorganisationerne bør ledsage denne indsats af en informationskampagne om korrekt anvendelse af bekæmpelsesmidler. Kampagnen bør også omhandle mulighederne for at begrænse forbruget af bekæmpelsesmidler gennem ændringer i sædskifte og sortvalg, mekanisk ukrudtsbekæmpelse, biologisk bekæmpelse, forbedret sprøjteteknik, bedre vurdering af behov ud fra skadetærskler m.m. Statens Planteavlsforsøg udarbejder grundlaget for den vejledning og rådgivning, der udføres i dag.

Organisationernes rådgivnings- og informationsindsats vil ske i samarbejde med Miljøministeriet, Landbrugsministeriet og Arbejdsministeriet. Disse ministerier vil sideløbende iværksætte statslig information, der naturligvis også vil rette sig mod andre områder, hvor der bruges bekæmpelsesmidler, herunder skove, parker og private haver.

III. Forskning.

Udover rådgivning og oplysning lægger jeg overordentlig stor vægt på, at der gennemføres en intensiveret forskning i begrænsning af forbruget af bekæmpelsesmidler som f.eks. angivet i Statens Planteavlsforsøgs handlingsplan.

Forskningen skal bl.a. ske indenfor følgende områder:

1. Nedsættelse af behovet for bekæmpelse ved forebyggende foranstaltninger såsom

- udvikling af sorter, som er resistente overfor svampe og insekter,
 - udnyttelse af sædskiftets betydning for angreb af svampe og insekter samt ukrudtsfloraen,
 - fremstilling af sygdomsfrit plantemateriale, f.eks. i meristemkulturer og
 - udvikling af dyrkningsstrategier herunder
 - integreret bekæmpelse.
2. Bedre metoder til erkendelse af behovet for bekæmpelse ved
- videreudvikling af varslingsystemer og
 - forbedret kendskab til og fastlæggelse af skadetærskler.
3. Optimal anvendelse af bekæmpelsesmidler ved
- forbedret sprøjteteknik og
 - undersøgelse af optimale betingelser for sprøjtning (temperatur, fugtighed m.v.).
4. Anvendelse af ikke kemisk bekæmpelse herunder først og fremmest
- biologisk bekæmpelse,
 - mekanisk ukrudtsbekæmpelse,
 - flammebehandling af ukrudt og
 - ukrudtsbekæmpelse ved afdækning af jorden med træflis eller andre materialer.

Sideløbende med denne forskning tager Miljøstyrelsen initiativ til at styrke forskningsindsatsen vedrørende godkendte bekæmpelsesmidlers indvirkning på sundhed og miljø.

IV. Forslag til lovmæssige indgreb.

a. Styring af forbruget over mod mindre farlige midler.

En af metoderne til at mindske den miljømæssige belastning af bekæmpelsesmidler er at lede forbruget over på midler, der er mindre farlige for sundheden eller mindre skadelige for miljøet. Jeg fremsatte allerede i maj 1986 forslag til ændring af kemikalieloven med det hovedsigte at skærpe kravene til godkendelse af bekæmpelsesmidler. Forslaget (L 36) blev fremsat 8. oktober 1986 og førstebehandlet den 30. oktober 1986. Efter dette lovforslag kan der ikke længere meddeles godkendelse til særligt farlige eller skadelige midler eller til midler, hvortil der findes væsentlig mindre farlige eller skadelige alternativer. Forslaget skal endvidere sikre, at de bekæmpelsesmidler, der er klassificeret af Giftnævnet, bliver godkendt efter samme regler som nye midler. Denne revurdering forudsættes gennemført indenfor en 5-årig periode.

I tilslutning til lovforslaget er Miljøstyrelsen ved at udarbejde kriterier for, hvilke egenskaber der skal betragtes som særligt farlige eller skadelige i sundheds- eller miljømæssig henseende. Jeg vil gerne fremhæve, at kriterierne skal udtrykke en skærpet holdning overfor midler med særligt betænkelige egenskaber. Jeg forventer, at forbruget af specielt disse midler i løbet af de næste 5-8 år vil være væsentligt reduceret. Den nærmere udformning af kriterierne sker efter drøftelse i Bekæmpelsesmiddelrådet.

For så vidt angår de sundhedsmæssige aspekter kan det generelt fastslås, at de egenskaber, der vurderes, omfatter akut, subakut eller kronisk giftighed, herunder risiko for skader på vitale organer som lever, nyrer, nervesystemet m.v., risiko for langtidsvirkninger som kræft, fosterskader og skader på arveanlæggene.

De miljømæssigt skadelige egenskaber, der vurderes med henblik på kriteriefastsættelsen omfatter giftighed over for ikke-skadevoldende arter, ophobning i levende organismer, bestandighed i jord, samt risiko for nedvaskning til grundvandet.

Herudover agter Miljøstyrelsen at ændre praksis, således at der fremover ikke kan godkendes bredspektrede bekæmpelsesmidler til ikke-erhvervsmæssig anvendelse.

b. Yderligere forslag til mulige lovinitiativer.

Med henblik på en yderligere nedsættelse af forbruget kan følgende midler bringes i anvendelse:

1. Differentiering og udbygning af den eksisterende gebyrordning.

Med henblik på at understøtte de intentioner, der ligger i kemikalielovforslaget om at styre forbruget over mod mindre farlige og skadelige midler, kan man foretage en omlægning og udbygning af den allerede eksisterende gebyrordning, således, at gebyret i princippet gradueres i forhold til midlernes farlighed.

En sådan ordning kan umiddelbart gennemføres under hensyn til midlernes akutte giftighed, da det eksisterende klassificeringssystem er bygget op omkring denne egenskab. En graduering af gebyret ud fra kendskab til midlernes langtidsvirkninger og miljømæssige virkninger vil derimod ikke umiddelbart kunne gennemføres, da dette forudsætter, at de allerede eksisterende midler er gennemgået med henblik på en form for klassificering af disse egenskaber.

2. Forbud mod plansprøjtning (ikke-behovsbetinget sprøjtning).

Der er ingen tvivl om, at forbruget af bekæmpelsesmidler vil kunne nedsættes, hvis der alene sprøjtes efter behov og ikke efter en fast sprøjteplan. Dette forudsætter øget

uddannelse og fremfor alt en effektiv rådgivningsindsats fra konsulenternes side. Et forbud mod plansprøjtning vil dog under alle omstændigheder være vanskeligt at kontrollere, og det vil kræve en betydelig administration til kontrol af ordningen.

3. Godkendelse af konkrete sprøjtninger.

For at sikre at anvendelsen af bekæmpelsesmidler sker, når der er konstateret et konkret behov, kunne man overveje at indføre den ordning, at avleren skulle indhente tilladelse, forinden sprøjtningen kunne udføres. Administrationen af en sådan ordning synes dog uoverskuelig alene på baggrund af antallet af sprøjtninger, der foretages. Samtidig vil et krav om forhåndsgodkendelse indebære en forsinket indsats, hvis følge let kan blive, at der senere må bruges forholdsvis større mængder af bekæmpelsesmidler.

4. Obligatorisk uddannelse/sprøjtebevis.

Alle erhvervsmæssige brugere af bekæmpelsesmidler skal gennemgå et obligatorisk kursus i miljø- og sundhedsmæssig forsvarlig anvendelse af bekæmpelsesmidler med henblik på at opnå et sprøjtebevis. Der er i dag en god og velfungerende undervisning på disse områder på især landbrugs- og gartneriskoler, men også på specialarbejderskoler. Det er vigtigt at fastholde uddannelsen af brugere inden for disse eksisterende rammer. Der bør ikke opbygges et selvstændigt uddannelses- eller oplysningsapparat i miljøministeriets regi.

Det må i samarbejde med de relevante uddannelsesinstitutioner overvejes, inden for hvilke områder den eksisterende uddannelse kan udbygges. Udgifterne til denne udbygning afholdes af provenuet fra gebyrerne på bekæmpelsesmidler.

Herudover skal det undersøges, hvorledes efteruddannelse af brugerne bedst gennemføres, således at de kan tilbydes efteruddannelse af kortere varighed i løbet af 1987.

5. Mulighed for konkrete forbud mod eller påbud om ændret sprøjtning.

Som alternativ eller supplement til et generelt forbud mod plansprøjtning og til godkendelser af konkrete sprøjtninger samt til uddannelsesordninger, bør der være mulighed for i konkrete tilfælde at forbyde sprøjtning eller påbyde ændret sprøjtning, begrundet i miljø- eller sundhedsmæssige forhold. Nødvendigheden heraf må ses i sammenhæng med punkt 2 og 3.

6. Fastsættelse af maximale grænser for miljøbelastningen af bekæmpelsesmidler.

En anden mulighed for at begrænse forbruget kan være at arbejde hen mod et klassificeringsgrundlag for bekæmpelsesmidlers miljøbelastning. Efter tilvejebringelsen af dette grundlag vil der kunne fastsættes grænser for den samlede miljøbelastning, som arealer maksimalt må udsættes for. Med den eksisterende viden er det dog teknisk vanskeligt at gennemføre en sådan ordning, ligesom det er forbundet med væsentlige administrative problemer at kontrollere ordningen. Statens Planteavlsvforsøg arbejder allerede i dag med disse problemer.

7. Sprøjtejournaler.

Et væsentligt element i flere af de nævnte forslag til lovinitiativer er kontrolmuligheden hos den enkelte bruger. Da der idag i en vis udstrækning føres sprøjtejournaler af brugerne, og da dette er en relativt lille foranstaltning, som kan gennemføres uden større omkostninger for brugerne, foreslås det - af hensyn til mulighederne for at føre tilsyn og kontrol - at der indføres sprøjtejournaler for de erhvervsmæssige brugere af bekæmpelsesmidler.

8. Typegodkendelser for sprøjtemateriel.

Der indføres typegodkendelser for sprøjteudstyr evt. med bistand af Statens Jordbrugstekniske Forsøg og med

krav om periodisk syn afhængig af udstyrets alder. Det er i den forbindelse væsentligt, at rådgivning om vedligeholdelse og anvendelse fortsættes og udbygges i nødvendigt omfang.

c. Reduktion af det samlede areal, der besprøjtes.

En anden metode til at mindske den miljømæssige belastning af bekæmpelsesmidler er at friholde særlige arealer for sprøjtning.

Dette kan ske ved en række lov- og bekendtgørelsesændringer, der vil medføre:

1. Forbud mod anvendelse af bekæmpelsesmidler ved de vandløb, søer, moser, strandsumpe og på de strandenge og heder, der er omfattet af naturfredningslovens § 43, og som er nærmere defineret i miljøministeriets cirkulære nr. 222 af 1.12. 78 og cirkulære nr. 103 af 27.3.84 samt i en bræmme omkring eller langs disse arealer på 10 meter, dog under forudsætning af, at der under særlige omstændigheder vil kunne dispenseres fra forbuddet.
2. Forbud mod spredning af bekæmpelsesmidler inden for en vis afstand indtil naboers private haver samt til ejendomme, hvis arealer dyrkes uden anvendelse af bekæmpelsesmidler.
3. Forbud mod spredning af bekæmpelsesmidler inden for en afstand af 10 meter til vandforsyningsanlæg.

Selv om disse forslag næppe vil få større effekt på totalforbruget, vil friholdelse af sådanne arealer give væsentlige miljømæssige forbedringer.

Jeg kan i den forbindelse nævne, at jeg i marts 1987 vil forelægge en redegørelse om marginaljorder, der tager stilling

til spørgsmålet om anvendelse af bekæmpelsesmidler m.m. på marginaljorder.

V. Ressourcer.

Det er nødvendigt, at der afsættes betydelige ressourcer til oplysning, uddannelse, forskning og rådgivning, såfremt planens målsætning skal kunne realiseres.

I forbindelse med Miljøstyrelsens vurdering af bekæmpelsesmidler med henblik på godkendelse vil der blive afsat både økonomiske og personalemæssige ressourcer til vurderingen af eksisterende midler og løbende godkendelser af nye midler, således som det er forudsat i det forslag til ændring af kemikalieloven, som er fremsat i folketinget den 8. oktober 1986.

I følge denne handlingsplan skønnes indsatsen med henblik på at nedbringe forbruget af bekæmpelsesmidler at medføre udgifter på i alt ca. 50 mio. kr. Heri indgår udover de ovennævnte udgifter til administration og kontrol tillige udgifter til rådgivning, uddannelse og forskning, herunder også den forskning, der skal foregå på Statens Planteavlsvforsøg, jfr. afsnit 3.

De nødvendige ressourcer vil blive søgt tilvejebragt ved en omlægning og udbygning af den eksisterende gebyrordning efter lov om kemiske stoffer og produkter.

Midler til forskning, der gennemsnitlig vil udgøre omkring 30 % af provenuet fordeles af Miljøministeriet efter drøftelse i et udvalg med deltagelse af Landbrugsministeriet og Miljøministeriet. Landbrugsorganisationerne og bekæmpelsesmiddelbranchen vil blive ind-

budt til at deltage i udvalget. Miljøministeriet varetager for-
mandsskab og sekretariatsfunktion i udvalget.

VI. Afsluttende bemærkninger.

Jeg lægger afgørende vægt på, at indsatsen for at begrænse for-
bruget af bekæmpelsesmidler allerede på kort sigt viser en
faldende tendens i forbruget.

Hovedsigtet med denne handlingsplan er, at man primært vil
påvirke forbruget ved at styrke

- rådgivnings-
- vejlednings-
- informations- og
- forskningsindsatsen på bekæmpelsesmiddelområdet.

Det er imidlertid min opfattelse, at gennemførelsen af ovennævnte
foranstaltninger ikke vil være tilstrækkeligt til at nå mål-
sætningen om en reduktion på 50% af forbruget i løbet af 10 år.

For at nå dette mål mener jeg derfor, at det vil være nødvendigt
at gennemføre en række af de under punkt IV b nævnte lovinitiativ-
ver.

Jeg har derfor bedt Miljøstyrelsen om specielt at arbejde videre
med de lovinitiativer, der vil kunne gennemføres på kort sigt,
herunder drøfte dem med bl.a. landbrugsorganisationerne og Land-
brugsministeriet.

Det drejer sig om følgende forslag:

- differentiering og udbygning af den eksisterende gebyrordning.
- obligatorisk uddannelse/sprøjtebevis.
- sprøjtejournaler.
- typegodkendelse af sprøjtemateriel.

Herudover har jeg bedt Miljøstyrelsen om på længere sigt at arbejde henimod at få skabt et grundlag for fastsættelse af maksimalgrænser for miljøbelastningen.

Med henblik på en vurdering af situationen vil der inden 1. juli 1990 blive afgivet en redegørelse til miljø- og planlægningsudvalget om resultaterne af den øgede indsats for at begrænse forbruget af bekæmpelsesmidler.